

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ ДЛЯ УКРАЇНИ І КРАЇН ЄВРОПИ.

*Микола МІЩЕНКО, студент факультету пожежної безпеки
НК – Ірина РУДЕШКО, старший викладач
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобіля
Національного університету цивільного захисту України*

Війна в Україні впливає не лише на продовольчу безпеку але має економічні наслідки для всіх країн. Сьогодні це ще й питання екологічної безпеки та спільного майбутнього. Світовий досвід покаже, що будь-який воєнний конфлікт не має локального характеру, коли йдеться про довкілля. Екосистеми не можна розділити умовними кордонами, просто намалювавши їх на карті. Якщо руйнується природна рівновага в одній геолокації, це обов'язково відчує інша.

Приклад цьому – аномальне збільшення через російську агресію в Україні смертності дельфінів біля узбережжя Туреччини та Болгарії. Однак це тільки початок. Насправді наслідки війни набагато страшніші не тільки для України, але і для багатьох країн світу.

Війна рф в Україні – це перший за останні 20 років міжнародний конфлікт із такою значною та непоправною шкодою довкіллю.

З перших днів вторгнення росіян зафіксовано шкоду, яку вони наносять українському довкіллю. Зареєстровано 257 випадків екоциду. Це і підриви складів паливно-мастильних матеріалів, сховищ нафтопродуктів з відповідними наслідками для довкілля. Це і авіаудари по підприємствах, які використовують небезпечні хімічні речовини у виробництві. Це і пошкодження та руйнування очисних споруд, і вилив стоків у наші водойми, а також пошкодження ґрунтового покриву, горіння лісів – особливо на територіях природно-заповідного фонду.

Від дій рф під загрозою знищення сьогодні 2,5 млн га природоохоронної мережі Європи. Це 160 об'єктів Смарагдової мережі – територій існування видів і оселищ, що охороняються на загальноєвропейському рівні.

А ще 17 Рамсарських об'єктів площею 627,3 тис. га – водно-болотних угідь, що мають міжнародне значення.

Загалом від дій рф в небезпеці залишаються 20% площі всіх заповідних територій України.

Від ворожої техніки гине європейське біорізноманіття.

Це тисячі видів рослин, які занесені до Червоної книги України і охороняються законом. Бойові дії порушують спокій диких тварин. Вони або гинуть, або намагаються втекти з гарячих точок.

РФ веде бойові дії на заповідних територіях міжнародного та європейського значення, чим знищує середовища існування рідкісних і ендемічних видів та оселищ. Це може змінити поведінку птахів, включаючи їх міграцію.

Коли у 2015 році російські війська почали використовувати Криву косу на Донеччині для висадки десанту, там зникло усе різноманіття птахів. Хоча до цього на узбережжі масово гніздилися три тисячі пар червонокнижних мартинів каспійських. Це була їх найбільша колонія в Європі.

Воєнні дії нищать ліси України, що також вплине і на продовольчу безпеку світу.

Бойові дії наразі відбуваються в східних та південних областях України. Для цих регіонів характерна низька лісистість. Але тут ліси виконують захисні функції. Знищення та пошкодження їх позначиться на кліматі цих регіонів та може призвести до значних

ерозійних процесів. Зокрема, на півдні України наслідками можуть бути вітрова ерозія та опустелювання. Це, звичайно, вплине на сільське господарство.

Загалом, майже три мільйони гектарів лісу в Україні були охоплені війною від початку повномасштабного вторгнення рашистів. Для порівняння – це майже територія Бельгії. Зараз під окупацією залишається 567 тисяч гектарів лісів України.

Забруднення від обстрілів не має кордонів.

Більше 2,5 тисяч ракет росія випустила по Україні із 24 лютого. Ворожі снаряди, які щодня влучають у нашу критичну інфраструктуру та житлові будинки, спричиняють значні загоряння, у тому числі лісів. Це призводить до значного забруднення атмосферного повітря небезпечними речовинами.

Під час детонації ракет та снарядів утворюється низка хімічних сполук – чадний газ, бурий газ, діоксид азоту, формальдегід тощо. Під час вибуху всі речовини проходять повне окиснення, а продукти хімічної реакції вивільняються в атмосферу.

Варто враховувати, що окупант обстрілює наші нафтобази, промислові підприємства, які використовують у своїй діяльності різні хімічні речовини. А це також десятки тисяч тонн вивільнених в атмосферу шкідливих речовин.

При цьому забруднене повітря не має кордонів. Викиди в атмосферне повітря, що були спричинені воєнною агресією РФ на території України, переносяться, осідають та мають вплив на території інших держав, іноді на відстані в тисячі кілометрів.

Окрема тема – заміновані території. Розриви мін призводять до забруднення ґрунтів важкими металами – свинцем, стронцієм, титаном, кадмієм, нікелем. Це робить ґрунт небезпечним, а в деяких випадках – непридатним для подальшого сільськогосподарського використання. Також вибухи призводять до виникнення лісових пожеж.

Забруднення річок внаслідок російської агресії також може торкнутися і сусідніх країн. Адже ми ділимо великі річки, такі як Дунай, Дністер, Прут, Тиса і Західний Буг з країнами-сусідами: Польщею, Угорщиною, Румунією та Молдовою.

Наразі спрогнозувати всі можливі наслідки та назвати остаточну шкоду, завдану довкіллю від агресії РФ, неможливо. Україна фіксує всі злочини рашистів та підраховує збитки, щоб виставити окупанту рахунок у міжнародному суді. Відновлення потребуватиме десятків років. І тут без допомоги міжнародних партнерів не обійтись.

Шкода довкіллю України від війни перевищила 2,2 трлн гривень 31.01.2024. Збитки для довкілля України від російської агресії вже перевищили 2,2 трильйона гривень. Від війни страждає екологія і сусідніх європейських країн.

З початку повномасштабного вторгнення задокументовано понад 2500 фактів шкоди довкіллю, вчинених Росією, зокрема розслідується 14 випадків екоциду. Збитки довкіллю України щодня зростають приблизно на 102 мільйони євро.

За даними Міністерства економіки України орієнтовна шкода довкіллю внаслідок повномасштабного вторгнення оцінюється у 55,6 млрд євро — і це без урахування шкоди в результаті теракту на Каховській ГЕС.

Збитки від підриву Каховської ГЕС, за попередніми підрахунками ООН, Мінекономіки та Київської школи економіки, становлять майже 14 млрд доларів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Із доповіді Міністра Захисту довкілля та природних ресурсів України Руслана Стрільця перед депутатами екологічного комітету Європарламенту 28.11. 2023 року.
2. Дані Міністерства Економіки України.
3. Закон України про охорону навколишнього природного середовища (ВВР України 1991, № 41 стаття 546, із змінами).